

گفت‌وگو با وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:

همه هنرمندانی که رفته‌اند می‌توانند برگردند

کمیل نقی پور

سردبیر روزنامه ایران

جشنواره‌های هنری فجر امسال زیر سایه سنگین وقایع چند ماه گذشته برگزار شد. برخی از هنرمندان سینما، تئاتر و موسیقی اعلام کرده بودند حاضر به حضور در جشنواره فجر نیستند و خواستار تحریم این جشنواره شدند. فضای شکل گرفته در هفته‌های منتهی به زمان برگزاری جشنواره این تصور را به وجود آورده بود که احتمال دارد جشنواره فجر امسال به صورت گسترده توسط هنرمندان تحریم شود و برای اولین بار جشنواره فجر تعطیل شود. با این حال همان گونه که انتظار می‌رفت، سیاست وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزاری هر چه باشکوه‌تر این جشنواره بود چرا که جشنواره فجر به عنوان «نوروز هنر» در کشور تصویری از وضعیت هنری کشور در سال آینده را ترسیم می‌کند. شکست جشنواره به معنای شکست چرخه هنر جامعه بود و بدنه اصلی هنری کشور در کنار مردم آسیب‌دیدگان اصلی چنین وضعیتی بودند. با وجود این شرایط، جشنواره‌های فجر در حوزه موسیقی، تئاتر، هنرهای تجسمی و فیلم با کیفیت مناسبی برگزار شد و علاوه بر متوقف نشدن روند برگزاری جشنواره‌ها، یخ نمایش آثار و اجرای برنامه‌های هنری را نیز آب کرد و پس از ۵ ماه وضعیت هنری کشور «سفید» شد. محور اصلی گفت‌وگوی حاضر سیاست‌گذاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای بازگشت به اوضاع عادی در جامعه هنری کشور است که دکتر محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به سؤالات ما در این باره پاسخ داد.

● جشنواره‌ها مسال اتفاق مهمی بود از این جهت که یک پروژه فراملی برای برهم‌زدن همه شاخه‌های آن اعم از سینما و موسیقی و... وجود داشت اما نهایتاً جشنواره به شکل آبرومندان‌های برگزار شد. سیاست‌های وزارت ارشاد برای برگزاری درست جشنواره در این برهه خاص چه بود؟

ابتدا باید تشکر کنم از زحمات دوستان حاضر در روزنامه ایران که، زحمات زیادی را در این دوره متحمل شدند و انصافاً به خوبی هم توانستند وظایف‌شان را ایفا کنند. ما با اتفاق مهمی وارد فصل جشنواره‌ها شدیم. یک بحران شبه‌فرهنگی مهم پیش آمده بود که چند ماه فضای کشور را تحت تأثیر قرار داده بود. بخش زیادی از کسانی که داعیه‌دار این اعتراض‌ها بودند از جنس افسراد فرهنگی و هنری بودند که عمدتاً هم با نظام و دولت از ابتدا هم مرزبندی داشتند، یعنی شاید از ابتدای وزارت بنده احساس‌شان این بود که شاید این دولت نتواند با حوزه فرهنگ و هنر ارتباط خوبی برقرار کند یا اساساً توان برقرار ارتباط با طیف فرهنگ و هنر را ندارد.

این تحلیل وارد مسائل اغتشاش‌ها شد به نحوی که خیلی‌ها فکر می‌کردند احتمال دارد امسال اصلاً نتوانیم جشنواره‌ها را برگزار کنیم. خیلی از دوستان به ما می‌گفتند «امسال که جشنواره نداریم!» یعنی تا این حد پذیرفته شده بود که همه فرهنگ و هنر کشور همین بخشی هستند که چون صدای بلندتری دارند، بیشتر دیده می‌شوند و با نظام و دولت فاصله‌گذاری داشتند. این فاصله‌گذاری هم به شکل خودخواسته از سوی آنها اتفاق افتاده بود وگرنه شما در برنامه دولت و صحبت‌های شخص آقای رئیس‌جمهور نمی‌توانستید چیزی از این نگاه پیدا کنید و تمام تلاش ما این بود که اجازه ندهیم دوقطبی ایجاد

شود اما عده‌ای از این دوستان تعمد داشتند و فکر می‌کردند جو اصلی فضای فرهنگ و هنر به دست‌شان است و اگر بخواهند اتفاقی در حوزه فرهنگ و هنر رخ بدهند، اتفاق می‌افتد و اگر آنها نخواستند، اتفاقی نمی‌افتد!

کاری که ما انجام دادیم این بود که نشان دادیم بدنه فرهنگ و هنر با علاقه عمومی جامعه در یک سو قرار دارند. از قضا کسانی در اقلیت هستند که با حوزه باورها و سنت‌های مردم فاصله پیدا کرده‌اند و نه جریان اصلی فرهنگ و هنر. جشنواره امسال نشان داد اهالی فرهنگ و هنر مردم در این راستا قرار دارند. به همین دلیل هم شاهد بودیم که نه تعداد فیلم‌های ثبت‌نامی کاهش پیدا کرد، نه تعداد تماشاگران افت داشت. هم جشنواره باشکوه‌تری بود و حتی در برخی حوزه‌ها، اعداد و ارقام خیلی بهتر از سال‌های گذشته بود. مهم‌تر از همه این بود که جریان فرهنگ و هنر، به نوعی دچار یک پوست‌اندازی هم شد.

ببینید ما در حوزه سینما، یازده اثر کار اولی داشتیم و سیم‌غ‌های زیادی را همین کاراولی‌ها بردند. به نظرم این اغتشاش‌ها در عین حالی که اتفاق بسیار بدی بود و تلاش می‌شد در حوزه فرهنگ و هنر به شکل تحریم ترجمه شود اما خودش تبدیل شد به یک فصل شکوفایی و مسئولیت ما را هم نسبت به گذشته سنگین‌تر کرد.

● وزارت فرهنگ، سعه صدر زیادی در مواجهه با اهالی فرهنگ و هنر نشان داد و انتظار می‌رفت نهاد‌های صنفی هر یک از این بخش‌ها مثل سینما، موسیقی و... نقش جدی‌تری را در جشنواره امسال برعهده بگیرند. اما متأسفانه این اتفاق نیفتاد. علتش چه بود؟

ما از روز اول تلاش کردیم با این دوستان وارد تعامل منطقی بشویم.

عدالت فرهنگی

بخش مهمی از شعار دولت سیزدهم از ابتدا «عدالت فرهنگی» بود. ترجمه این عبارت این است که در همه نقاط کشور، امکان یکسانی برای بالفعل شدن استعدادها وجود داشته باشد. شاید کمتر شنیده باشید که ما یک فرارگاه ویژه را مخصوص همین هدف، در ۱۰۰ شهر محروم کشور تأسیس کردیم. بیش از ۶۵ هزار نفر به شکل مستقیم آموزش‌های هنری دیدند به نحوی که الان مقاضی صدور مجوز برای فعالیت و تأسیس آموزشگاه‌های فرهنگی و هنری هستند

علی محمدی - ایران

یکی از فیلم‌ها را ببینند. این نوعی قهر است درحالی که بدنه فرهنگی از جشنواره استقبال کرد. چه فشاری را جریان تروریسم رسانه‌ای ایجاد کرده بود که هرکسی می‌خواهد وارد جریان جشنواره شود، او را بایکوت می‌کردند یا با توهین، آنان را تحت فشار قرار می‌دادند. یک فردی آمد که یک اجرای هنری داشت به مادر او در یکی از شهرها حمله کردند! بچه او را با چاقو تهدید کرده بودند! ما این داستان‌ها را هنوز نگفته‌ایم! داستان‌هایی را که این جریان رسانه‌ای ایجاد کرد که بخشی از کنار کشیدن این خانه‌ها و تعدادی از اهالی فرهنگ و هنر، محصول این تروریسم رسانه‌ای بود و حتی برخی تلاش کردند که دست وزارت فرهنگ و دوستان خودشان در جشنواره را خالی بگذارند. اما نگاه کنید که در جشنواره امسال، بهترین عناصر هنری کشور، داور شدند. بیشترین فیلم به جشنواره آمد. اثر کاراولی داشتیم. سالن‌ها و اختتامیه را هم که دیدید. یاد هست

در دولت، جایگاهی را که امروز دارد، نداشته است؛ چون رئیس‌جمهور اعتماد دارد و بقیه مجموعه دولت هم نسبت به وزارت ارشاد، یک حالت حامی دارند و من خارج از عنوان وزارت هم با همه این دوستان رفاقت و صمیمیت دارم و می‌توانم خیلی از این پشتیبانی‌ها را برای اهالی فرهنگ و هنر جلب کنم. گفتم من آنجایی که قرار بر حمایت باشد از جریانی حمایت خواهیم کرد که به اصول انقلاب و مسائل ملی ما پایبند باشد اما به لحاظ صنفی، شما هیچ محدودیتی ندارید. من این را به صراحت به آنها گفتم.

اما در جشنواره‌ها، یکی دو تا از این جریان‌ها کاملاً خودشان را کنار کشیدند. من نمی‌خواهم بگویم تحریم کردند ولی یکی از این خانه‌ها که اتفاقاً شخص من و بسیاری از همکاران با آنها جلسه هم داشتیم، حتی یک نفرشان هم حاضر نشد داوری جشنواره را برعهده بگیرد. بعضاً حتی حاضر نشدند در یکی از سینماها،

گذاشته و محصولی تولید کرده‌اند که به اقتصاد هنر هم کمک می‌کند، به خاطر خطای یک نفر متوقف کنیم. جریان‌های صنفی داشتیم. اما وقتی مسئولیت وزارت را برعهده گرفتیم با همه آنها جلسه گذاشتیم و گفتیم ما وزارت فرهنگ را خانه همه هنرمندان می‌دانیم؛ با هر گرایشی که دارند. این را هم در عمل نشان دادیم. ما بسیاری از محدودیت‌هایی را که از سابق براساس سلاقی غیرقانونی اعمال می‌شد، لغو کردیم. منظوم از «غیرقانونی» خلاف قانون نیست منظور آن دسته از محدودیت‌هایی است که به علت فقدان قانون ایجاد شده بودند. برای مثال ما به نمایش فیلمی مجوز دادیم که یکی از بازیگرانش در خارج از کشور بود و خیلی هم بازتاب داشت. یکی از نهاد‌های امنیتی مخالف نمایش این فیلم بود. من هم با مسئول آن نهاد صحبت کردم و گفتم دلیلی ندارد فیلمی را که بسیاری عامل انسانی در آن دخیل هستند و این همه وقت

من یک روزی وزیر نبودم و فقط یک فعال فرهنگی به عنوان معلم دانشگاه بودم و طبعاً یک سری نظراتی درباره جریان‌های صنفی داشتیم. اما وقتی مسئولیت وزارت را برعهده گرفتیم با همه آنها جلسه گذاشتیم و گفتیم ما وزارت فرهنگ را خانه همه هنرمندان می‌دانیم؛ با هر گرایشی که دارند. این را هم در عمل نشان دادیم. ما بسیاری از محدودیت‌هایی را که از سابق براساس سلاقی غیرقانونی اعمال می‌شد، لغو کردیم. منظوم از «غیرقانونی» خلاف قانون نیست منظور آن دسته از محدودیت‌هایی است که به علت فقدان قانون ایجاد شده بودند. برای مثال ما به نمایش فیلمی مجوز دادیم که یکی از بازیگرانش در خارج از کشور بود و خیلی هم بازتاب داشت. یکی از نهاد‌های امنیتی مخالف نمایش این فیلم بود. من هم با مسئول آن نهاد صحبت کردم و گفتم دلیلی ندارد فیلمی را که بسیاری عامل انسانی در آن دخیل هستند و این همه وقت